

Juhiste koostamine laste kaasatuse suurendamiseks lastekaitse juhtumitöös ja otsustusprotsessides

1. juulil 2024 võtab Eesti üle Läänemeremaade Nõukogu (LMN) eesistumise. Sotsiaalkindlustusamet on esindatud Läänemeremaade Nõukogu riskilaste ekspertgrupis (CBSS EG-CAR). Eesti eesistumise ajal on riskilaste ekspertgrupi peamine fookus laste kaasamisel, prioriseerides laste aktiivset kaasamist poliitikate ja praktikate kujundamisse, mis neid otseselt mõjutavad.

Norra eesistumise ajal 2022. aastal korraldas CBSS EG-CAR põhjaliku lastekaitseüsteemide kaardistuse LMN riikides. Kaardistuse lõppraportis selgus ühine väljakutse kõigi riikide jaoks: raskused laste hääle, perspektiivi ja osaluse tõhusas kaasamises nende juhtumikorralduses, planeerimises ja otsustusprotsessides.

CBSS EG-CARi strateegia 2020-2025 märgib laste osaluse olulise prioriteedina. Üks ekspertgrupi rollidest on uurida konkreetseid meetodikaid eetiliseks ja sisukaks laste osaluseks ekspertgrupi töö kontekstis, edendades laste kaasamist erinevatest taustadest ja olukordadest. Juhiste loomine laste kaasamise suurendamiseks lastekaitse juhtumite töös ja otsustusprotsessides vastab CBSS EG-CARi strateegia 2020-2025 prioriteetidele, eriti prioriteedile "Partnerlused laste õiguste ja kaitse jaoks," kuna see edendab tööriistade ja praktikate arendamist ja rakendamist, tagamaks laste häälte integreerimist nende elu mõjutavatesse otsustesse.

ÜRO lapse õiguste konventsiooni (LÕK) artikkel 3 ja [Eesti] lastekaitseseaduse paragrahv 5 rõhutavad mõlemad lapse parimate huvide esikohale seadmise olulisust lapsi puudutavates küsimustes otsuste tegemisel. Samuti sätestavad nii ÜRO lapse õiguste konventsioon (artikkel 12) kui ka lastekaitseseadus, et igal lapsel on õigus väljendada oma iseseisvat arvamust kõikides teda puudutavates asjades ja õigus, et tema arvamust võetakse arvesse. Need raamistikud tagavad, et nii individuaalsed õigused, nagu isikliku arvamuse väljendamine, kui ka kollektiivsed õigused, mis puudutavad laste gruppide heaolu ja huve, on austatud ja integreeritud kõikidesse asjakohastes otsustusprotsessidesse.

Hanke eesmärgiks on saada koostatud juhised, mis kirjeldavad parimaid praktikaid ja tööriistu laste kaasamiseks nii individuaalsel kui kollektiivsel tasandil, võttes arvesse kogemusi ja õppetunde LMN riikidest.

Juhised peavad andma selgeid suuniseid a) lastekaitsetöötajatele ja lastega töötavatele spetsialistidele, kuidas kaasata lapsi juhtumikorraldusse, ning b) teistele otsustajatele tagamaks, et laste arvamusi ja hääli võetakse arvesse poliitikate, teenuste ja praktika kujundamisel.

Pakkuja peab koostama juhised, mis:

- pakuvad lastekaitsetöötajatele ja lastega töötavatele spetsialistidele tööriistu ja meetodikaid laste kaasamiseks neid puudutavate otsuste tegemisel;
- suunavad, et lastel on võimalik väljendada oma arvamusi, eelistusi ja muresid tähendusrikkal, vanusele ja arengule vastaval viisil ning nende arvamust võetakse arvesse otsustusprotsessi kõigis etappides nii individuaalsel kui kollektiivsel tasandil;
- edendavad laste kaasamise põhimõtete integreerimist lastekaitsepoliitika ja -praktika kujundamisse ja rakendamisse;
- toetuvad LMN riikide parimatele praktikatele, õppetundidele ning vajadustele;
- on valmiskujul tellijale edastatud eesti ja inglise keeles 2. maiks 2025.

Juhiste sisu

Juhised peavad hõlmama järgmisi komponente, kuid mitte ainult:

- ülevaade laste kaasamise olulisusest lastekaitsetöös ja lastekaitsepoliitika ja -praktika kujundamises ning rakendamises;
- peamised põhimõtted ja eetilised kaalutlused laste kaasatuse edendamisel;
- praktilised tööriistad ja meetodikad laste kaasamiseks otsustusprotsessides lapse vanusele ja arengule vastaval viisil;
- edukatel praktikatel põhinevad näited LMN riikidest;
- soovitud poliitikakujundajatele, praktikutele ja lastega töötavatele spetsialistidele laste kaasatuse suurendamiseks poliitika väljatöötamisel, teenuste osutamisel ja juhtumikorralduses.

Tegevused viiakse ellu 2021-2027 Ühtekuuluvuspoliitika fondide meetme 21.4.7.9. „Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele“ toetuse andmise tingimuste (TAT) „Laste ja perede toetamine“ raames